

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

XIV. Ex ipsis Origenis verbis sententia illius super Angelorum libertate ac
meritis aperitur:

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

& S. Thomas p. 1. q. 64. a. 2. & in Expositione aurea in Iobi caput 4. cavendum ait ab hoc eius errore, quo Spiritus quoscunque creatos instabiles asseruit, & posse ad pravitatem perducere.

XIII. Confutendus ad hanc Maximus martyr in Scholiis ad cap. 6. Dionysij De ecclesiastic. Hierarch. ubi animadvertione dignum est quod ait ex Origene, *ὅτι τὴν ἀναλογία τῶν οὐρανῶν ἕως τῶν ἑσπερίων τῶν ἀστέρων τὸ μέτρον ἐστὶν ὡς τὸ μέτρον τῶν ἀστέρων ἐστὶν ὡς τὸ μέτρον τῶν ἀστέρων*. Pro criminis ratione unumqueque ordinum celestium corporibus tenuioribus illigari. Contraria Maximo tradit Augustinus libr. 11. De Civit. Dei. cap. 23, sensisse dicens Origenem animas pro ratione peccatorum suorum graviora corpora inducere; quod ita impugnat, id si fit, gravius Dæmoni adjungit debere corpus quam homini, ut pote qui plus peccarit. Dubitat profecto Origenes utra inferior sit Dæmonis natura, an hominis (quam Angelica etiam praestantiorem esse Tertullianus autumavit) proindeque definire non potest utram suscipit, qui graviorum scelestum reus sit: *Ἐπισημασθε δὲ*, inquit Tom. 1. in Iohann. p. 32. *ὅτι περὶ αὐτῶν περὶ ἐστὶ τὸ ἕλατον, ἢ τὰ καλοῦμεθα κατὰ θένια, ἀν εἰσι καὶ οἱ δαιμόνες, ἢ οἱ πάπες, ἢ πνεῖς*. Et paulo superius: *ἔτι δὲ τὸ ἕλατον κατὰ τὸν ἐστὶν ἕλατον δαίμονος, πῶς οὐκ ἄλλο π τὸ αὐτῶν τὸ ἕλατον*. Postremum hic locum hominibus assignat. Constat Tom. 15. in Matth. p. 396. 397. priorem locum Angelis, posteriorem Dæmonibus, medium hominibus tribuit: *οἱ ἰσχυροὶ, ὅσον εἰς σύγκρισιν ἀγγέλων ἕλατον τὸ ἕλατον, ἢ οἱ ἀστέρες, ἢ οἱ ἀστέρες, ἢ οἱ ἀστέρες*. Cum hominibus ergo quandoque Dæmones, homines vero quandoque postponat Dæmonibus, naturas rationales pro gravitate scelestorum humanam induere naturam, & gravissimum corpus subire nonnumquam statuit, nonnumquam vero Dæmonum naturam, subtiliusque corpus asciscere. Quinetiam Dæmones novis admittis scelestibus homines fieri, & homines vicissim novarum culpam reos in Dæmonum naturam & corpus transire asserit apud Hieronymum Epist. 59. ad Avit. cap. 1. *Ita cuncta, inquit, variari (arbitramur) ut & qui nunc homo est, possit in alio mundo Dæmon fieri; & qui Dæmon est, & negligentius egerit, in crassiora corpora relegatur, id est, ut homo fiat*. Idem Hieronymus in illud Ierem. 29. 14. *Et reducam captivitatem vestram, & congregabo vos de universis gentibus, & de cunctis locis, ad que expulsi vos dixit Dominus, Et reverti vos faciam de loco ad quem transmigrae vos feci*, Origenem, quem delirum Interpretem appellat, somnare ait ruinam celestis Hierusalem his significati, & eos spectare vaticinium, qui inde dimissi in hoc mundo versantur, futurumque ut post LXX annos in locum pristinum restituantur, si modo id bonis suis operibus promeriti sint, ut pote qui sponte in hæc corpora descendentes recte egerint; qui autem ad terrena hæc sese sponte demittere, & fratres suos imitari noluerint, id ipsum passuros, quod Sedecia, ipsiusque populo comminatur Dominus, futurum nempe ut mittat in eos gladium, & famem, & pestem; *& det in vexationem universis regnis terra, quo scilicet nequaquam homines, sed fiant æreæ potestates, & sint apud cunctos Angelos qui præsent singulis provinciis in maledictionem, & in suporem, in sibilum, & in opprobrium cunctis gentibus; & hoc eos idcirco passuros, quia verba Prophetarum in celesti Ierusalem audire noluerint, qui eos hortabantur ut ad terrena descenderent, & corpus humilitatis assumerent, & acta penitentia post verum sabbatismum locum pristinum possiderent*.

XIV. Erroribus porro illis aspersa sunt Adamantij opera quæ extant, quos si sigillatim indicare satagamus, abutemur otio nostro, & Lectori fastidium movebimus. Illustria tamen feligenda sunt quædam, quo dictis nostris fides adjunctur. Tertio ergo libro *Ἐπισημασθε*, cap. 5. sic disputat: *Unius namque nature esse omnes rationabiles creaturas ex multis assertionibus conprobatur, per quod solum Dei justitia in omnibus eorum dispensationibus defendi potest, dum unaquaque in semetipsa habet castitas, quod in illo vel in illo vita ordine posita sit*. Hinc triplex enumerat rationabilium naturarum genus huc delapsarum, earum scilicet quæ gestis suis id fuerint promeritæ; aliarum quæ aspectabilium cupiditate raptæ sint; & illarum demum quæ etiam invitæ ad officia aliis exhibenda à Deo deputatæ sint, & in hæc loca relegatæ. Quibus hominum animas significat; tum Angelos illos qui mulieres adamasse crediti sunt à plerisque; ac Angelos denique tutelæ hominum præfectos, vel eos quos à Deo non missos, in hunc mundum, doctrinam vel prophetiam promittentes venisse ait Tom. 20. in Iohann. p. 307. Priore autem *Ἐπισημασθε* libro, cap. 6. *Ex his sane, inquit, qui in illo initio permanserunt, quod futura simile esse descripsimus, quidam ex ipsis vel ordinatione ac dispensatione mundi ordinem Angelicum sortiuntur, alij Virtutum, alij Principatum, alij Potestatum*. quæ omnia eis pro merito, & pro meritibus suis, quibus in Dei participationem, immutationemque profecerant, æquo justoque iudicio divina consilii providentia. Hi vero qui de statu prima beatitudinis moti quidem sunt, non tamen irremediabiliter moti, illis quos supra descripsimus sanctis beatisque ordinibus subiecti sunt ad regendum: quarum adiutorio usi, & institutionibus ac disciplinis salutaribus reformati, redire ac restitui ad statum beatitudinis possunt. Ex quibus existimo, prout ego sentire possim, hunc ordinem humani generis institutum, qui utique in futuro seculo, vel supervenientibus sæculis, cum eorum novam, & terra novam secundum omnes iam cœperit, restituetur in illam unitatem, quam promittit Do.

Tertull. l. 1. c. 1. Mart. cap. 3.

B

C

D

E

F

A minus Iesus, Et mox: Sciendum tamen esse quosdam, qui ex uno principio, quod supra diximus, delapsi sunt in tantam indignitatem ac malitiam, ut indigni habitis sint institutione hac, vel eruditione, qua per carnem humanam genus adiutorio Virtutum celestium instituitur atque eruditur; sed è contrario etiam adversarij atque repugnantes his qui erudiantur atque imbuuntur, existant. Tum paulo inferius: Interim tamen in his que videntur, & temporalibus seculis, quam in illis que non videntur, & aeterna sunt, omnes isti pro ordine, pro ratione, pro modo, & meritorum dignitatibus dispensantur, ut alij in primis, alij in secundis, nonnulli etiam in ultimis temporibus, & per majora ac graviora supplicia, necnon & diuturna, ac multis, ut ita dicam, seculis tolerata, a superioribus emendationibus reparati, & restituti eruditionibus primo Angelicis, tum deinde etiam graduum virtutibus, & sic per singula ad superiora promoti, usque ad ea que sunt invisibilia, & aeterna perveniant, singulis videlicet quibusque celestium Virtutum officij quadam eruditione in specie peragratis. Ex quo, ut opinor, hoc consequentia ipsa videtur ostendere, unamquamque rationabilem naturam posse ab uno in alterum ordinem transire, & per singulos in omnes, & ab omnibus in singulos pervenire, dum accessus profectuum, defectuumve varios pro motibus vel conatibus proprijs unusquisque pro liberi arbitrij facultate perpetitur. Nonnulla ex his Graece descripta repetiès in fine Epistolæ Iustiniani ad Menam, & apud Maximum Constantinopolitanum loco proxime citato. Has quoque conversiones, & dignitatum ac ordinum permutationes statuit Tom. 15. in Matth. p. 396, 397. Tomo vero 13. p. 323, intricato licet, & à librariis fortasse corrupto sermone adversarias potestates propter offensiones hominibus prabitas corpora humana subire, in eoque poenas luere tradit. Idem cap. 8. libri primi *ἄγγελοι* paria repetendo, inculcat Angelorum officium non nisi ex merito constare. *Ἐπιμαρτυροῦντες* vero, pro motibus suis & profectibus, quibus in scelere profecerunt, hos malitia sortitos esse gradus, atque ita sese nequitia dedisse, ut jam libidini sit ac delectationi peccatum, & ut revocari nolint, magis quam non possint, Deo pro sua benignitate omnia ad beatitudinem attrahente & provocante: è rationalium vero naturarum ordine ad humanum genus explendum animas seligi, quæ post pie administratum vitæ tempus, in Angelorum ordinem iterum assumuntur. De Diabolo iterum libr. 3. *ἄγγελοι*, cap. 6. *Ἐστίν* sane, inquit, *νοσηρὸς* inimicus ita intelligendus est, non ut substantia ejus, que à Deo facta est, pereat, sed ut propositum, & voluntas inimica, que non à Deo, sed ab ipso processit, intereat. Homilia 23. in Luc. Angelos illos, de quibus agitur Apoc. 2. & 3, peccasse, ideoque fuisse à Iohanne reprehensos ait, ipsisque eum ac hominibus salutarem poenitentiam prædicasse, quemadmodum & Servatorem.

D Hinc Homil. 4. in Ezech. *Quando ergo*, inquit, *Angeli prævaricantur*, & alij sunt qui Dei præcepta custodiunt, & judicium præstolantur, non solum hominum, verum etiam Dei, ut frequenter diximus, tam de his que in Apocalypsim conscripta sunt. quam ex alijs innumerabilibus; quare, inquam, non terra & æris judicium sit futurum? In Catenis Regiis in Psalmos, ad Psalm. 32. 6. verba hæc ipsi tribuuntur: *ὁ γὰρ νῆπιος ἐλευθέρως κατ' ὄλιγον μετῆν ἢ τὸ πνέμα ἅγιον ἔπι δόξης ἡγερούσων ἀγγέλων, ἀλλ' ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ σώματος καὶ τῶν οἰονείων ἐνεμαρτῆ ἢ ὁσίας ἐν τῷ συγκαταληκτικῷ ἔργῳ τῶν ἀγγέλων. ἀλλ' ἐν δυνάμει τοῦ σώματος καὶ τῶν οἰονείων ἐστίν, ἀλλ' οἰονεία ἐστὶν τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.* Et illa quoque ad Psalm. 118. 89, quæ alia tamen Catenæ Didymo adscribunt: *εἰ δὲ ἀγγέλων δυνάμειον ἔης, ἀγγέλων ἔργα καὶ ἀγγέλων, καὶ ἄλλοις ἔης, ἀγγέλων δὲ δυνάμειον εἶσι ἄλλοι τὸ πνέμα ἅγιον καὶ τῶν οἰονείων ἔργα.* Sexcentis ad hæc locis Angelos hominum custodia præfectos munus sibi impositum negligenter nonnumquam obire, & peccatorum ab hominibus admissorum conscios esse ac reos, propterea que poenis addictum iri definit. Illustris vero præ reliquis locus ille est è Tom. 15. in Matth. p. 396, ubi postquam Angelos non homine solum, sed & reliquo mundi opificio præstantiores & antiquiores esse dixit: *Ὁμοίως*, inquit, *δοξολογῶντες ὅτι πολλοὶ μὲν ἀγγέλων, οὐκ ἀγγέλων ἔσαν αἱ θεοπνεύματα τινῶν ἀγγέλων ἔργα. πολλοὶ ἔτι ἄγγελοι, οἱ ἔργα τῶν ἀγγέλων τῶν ἀγγέλων, ἔργα τῶν οἰονείων, καὶ τῶν οἰονείων, πῶς ἀγγέλων ἐν ἀγγέλοις μὲν τῶν ἀγγέλων, ἔργα μὲν ἔργα τῶν οἰονείων, ἀγγέλων τῶν οἰονείων.* Quibus reliqua consentiunt. Illustris & iste è Tom. 2. in Iohann. p. 69, 70, in quo Angeli & hominis nomen eidem subjecto nonnumquam attribui dicit, adeo ut homo Angelus aliquando, & Angelus vicissim homo appelletur. Tum subiicit: *καὶ ἐπὶ πολλοῖς ἀγγέλοις.*

F *ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγγέλων δυνάμειον τὰ ὀνόματα καὶ φύσει ζώων ἔστι ὀνόματα, ἀλλὰ τὰ ἔργα, ὡς ἡδὲ καὶ ἐν τῶν οἰονείων φύσει πῶς ἔστι τὰ ὀνόματα. ἔστι γὰρ αὐτῶν εἶδος ζῶον, καὶ ἀρχὴ, καὶ ἐν κρείσσοντι, καὶ ἐν δυνάμει, ἀλλὰ ὀνόματα ἀγγέλων, ἐστὶν ὡς ἐπὶ τῶν οἰονείων οἱ ὅτι ἀγγέλοις ἀγγέλων, ὡς τὸ ἁποκείμενον ἐν αὐτῷ πῶς ἔστι ἢ ἀγγέλοις, καὶ τῶν ἀποκείμενων ἀγγέλων τὸ ἀγγέλοις, ἢ κρείσσοντι, ἢ ἀρχῇ, ἢ δυνάμει, καὶ ἐν τῶν οἰονείων ἢ τῶν οἰονείων καὶ τῶν οἰονείων ἀγγέλων ἀγγέλοις ἐν ἑαυτοῖς, ὡς οἰονείων. ἔργα ἀγγέλων ἀγγέλων κρείσσοντι δυνάμει καὶ ἀγγέλοις.* Inde lux huic loco Hieronymi Epistola 61. ad Pammach. cap. 5. *Nec Origenes unquam dixit ex Angelis animas fieri; cum ipsos Angelos nomen esse officij doceat, non nature.* Hoc est, non per nature conversionem Angelus anima efficitur, eisdem quippe nature sunt; sed per officij commutationem, & quasi in aliud domicilium migrationem. Sed & Tom. 18. in Iohann. p. 254, existimare se ait divinitate Iesu stupefactos quosdam è Dæmonibus, poenitentia ductos ad ipsum confugisse, quippe qui virtutis capa-

ciores sint, quam homines; cum spiritalis naturæ sint, homines vero corporeæ, & crassiores. Imprimis vero perlegi velim locos Origenis ab Hieronymo depromptos Epist. 59. ad Avit. cap. 1, in quibus rationis participes naturas jumentorum corporibus colligari propter delicta aserit; Dæmonum, hominum, Angelorumque naturas simul permutari ac permisceri; siderum ipsorum animas, ut pote ratione præditas, ob peccata his fuisse adjunctas corporibus, quæ vel plus, vel minus luceant, prout recte vel male se gesserunt.

Epiphanius in
Synopsi
Tomi 1. lib.
2. cap. 18.

Quod autem scribit Epiphanius docuisse Origenem desituros aliquando Angelos, sic intelligendum est, futuram olim rerum omnium conversionem & *ἁγίασι τῶν ἁγίων*, redituraque ad pristinum statum omnia, Angelosque adeo, ac Dæmones eodem futuros loco quo fuerunt, antequam virtutibus suis vel peccatis ad Angelorum, Dæmonumve naturam adungi meruissent. Recte id juxta Origenis sententiam exponit Justinianus in Epistola ad B. Quinram Synodum, quam recitat Cedrenus.

XV. Verumtamen perspicuis licet & illustribus testimoniis deliramenta ejusmodi Adamantius sæpe prodiderit, aliquando tamen, quasi Penelopæ telam retexens, priora videtur retractare. *Vide ergo*, inquit Homil. 2. in Levit. *ne forte Jesus, quem Paulus dicit pacificasse per sanguinem suum, non solum quæ in terris, sed & quæ in caelis sunt, idem ipse sit vivulus, qui in caelis quidem non pro peccato, sed & pro munere oblati est: in terris autem, ubi ab Adam usque ad Moysen regnavit peccatum, oblati sit pro peccato, & hoc est passum esse extra castra.* Ex hujus loci contextu, si quis attendat, efficitur illud, in cælo peccatum non admitti. Homilia quoque in Num. 13, cum qualisset, cur ne à Balaamo Dæmones invocentur, prohibet Deus; respondet idcirco factum illud, quod vel arbitrij fuisset Dæmonibus relinquenda libertas, eorumque furoribus & intemperis permittendus Populus Dei; vel arbitrij libertate spoliandi fuissent ijdem, ne in Israelitis impotenter deservirent. Postremum hoc si fuisset, hoc erat, inquit, *damnasse rationabilem creaturam, & ante te opus intulisse judicium, & impedisse omnibus, qui adversum eos in agone poteram coronari.* Quasi Dæmones in judicio adversus se olim statuendo jus libertatis tandem aliquando amitturi sint. Quod quamvis non liquido ex superioribus, neque necessaria consequentia cogatur, eo tamen videtur loci hujus inclinare sententia, & à prioribus placitis recedere. Cum præfertim libr. 1. *ἔτι αἰζῶν*, cap. 6. de Angelorum libertate accuratius acturus, & dogmata supra ventilata fuscè propositurus, ita proloquatur: *Quæ quidem à nobis etiam cum magno metu & cautela dicuntur, discutientibus magis & pertractantibus, quam pro certo ac definito statuentibus.* Indicatum namque à nobis in superioribus est, de quibus manifesto dogmate terminandum sit, quod & pro viribus nos fecisse puto, cum determinate loqueremur. Nunc autem disputandi specie magis, quam definiendi, prout possumus, exercemur; cumque cap. 8. hujus libri sic disputet: *Secundum nos vero nihil est in omni rationabili creatura, quod non tam boni quam mali sit capax: sed non continuo quia diximus nullam esse naturam quæ non possit recipere malum, idcirco confirmamus omnem naturam recepisse malum, id est malam esse effectam: sed sicut est dicere quod omnis hominis natura recipit ut possit navigare, non tamen ex eo omnis navigabit: & iterum; omni homini possibile est discere artem Grammaticam, & medicinam; non tamen idcirco ostenditur omnis homo vel medicus esse, vel Grammaticus: ita si dicimus nullam esse naturam quæ non possit recipere malum, non tamen continuo etiam recepisse malum designamus.* Nam secundum nos ne Diabolus quidem ipse incapax fuit boni; non tamen idcirco quod potius recipere bonum etiam voluit, vel virtuti operam dedit: & paulopost: *Et est altissimus iste ordo rationalis creature, qui se ita præceptis nequitie dedit, ut revocari nolit magis quam non possit, dum scelerum rabies jam libido est & delectat:* & cum libr. 5. Commentar. in Epist. ad Rom. postquam voluntatis libertate præditam esse naturam quamlibet rationis compotem confessus est, non ea perinde uti doceat: *Quid autem sit, inquit, quod in futuris sæculis teneat arbitrij libertatem, ne rursus corruat in peccatum, brevi nos sermone Apostolus docet, dicens: Charitas numquam cadit: idcirco enim & fide & spem major charitas dicitur, quia sola erit per quam delinqui ultra non poterit: deinde subiiciat: Et ideo merito charitas, quæ sola omnium maxima est, omnem creaturam continebit à lapsu, tunc cum erit Deus omnia in omnibus: quod Apostoli auctoritate confirmat, qui nulla re, quantumlibet gravi & molesta, à Christi charitate sese divelli posse declarat: cumque Tomo 17. in Matthæum, p. 488, 489, cum quaereret annon homines pietate insignes Angeli evadant, dubitantem se & incertum hæc perscrutari dicat: cumque alio loco, postquam de Angelis quid sentiret explicavit,*

Orig. apud
Hier. Epist.
59 ad Avit.
cap. 1.
Ioh. Damasc.
1. De divinis
volunt.

Hæc juxta nostram sententiam non sunt dogmata, sed quaesita tantum, atque projecta, talia lubnestat: Hæc juxta nostram sententiam non sunt dogmata, sed quaesita tantum, atque projecta,

XVI. Iam vero eequi damnosa huic causæ suffragentur, anquiramus. Ac primū Angelos & homines hypostasi quidē discrepare, at eandem habere naturā dixit Ioh. Damasc. Eiusdē vero esse Angelos inter se naturæ tanto consensu Patres affirmarunt, ut hanc fuisse Ecclesie universæ doctrinam à nonnullis proditum sit: bene autem vel male agere posse Angelos & Dæmones, post Origenem viri graves opinati sunt. Ambrosius hunc exponens Pauli locum ad Ephes. 3. 10, Dæmones ab errore revocari posse per Ecclesiam, & à Dia-